

ЗЕРНОВИРОБНИЦТВО ЯК КАТАЛІЗАТОР ПОКРАЩЕННЯ ДОБРОБУТУ ГРОМАДЯН

С.М. Макуха

Одеський державний аграрний університет

Обґрунтовуються об'єктивні можливості стимулювання розвитку економіки за допомогою впливу на провідну «точку росту» – розвиток виробництва зерна, саме розвиток, а не відтворення в обсягах попередніх періодів.

Вступ. З давніх часів сільськогосподарський сектор економіки забезпечує населення продуктами харчування, поставляє цінну сировину переробній, легкій та фармакологічній промисловості, здійснює попит на продукцію галузей, що поставляють засоби виробництва, а також надають транспортні, торговельні та інші послуги. В той же час, відтворення в сільськогосподарської галузі ніколи не відбувалося за рахунок лише власних фінансових ресурсів. Основною причиною такого положення є природна нееквівалентність міжгалузевого обміну, що вимагає активного втручання держави в процеси організації фінансового забезпечені пропорцій між платоспроможним попитом населення, обсягами виробництва матеріально-технічних ресурсів і можливостями ефективного використання їх у сільському господарстві.

Актуальність проблеми. Серед складових механізму сільськогосподарського виробництва, в силу низки об'єктивних причин, найважливіша роль належить виробництву зерна, яке в структурі аграрної продукції України є домінуючим. Так, аграрний сектор (сільське господарство, харчова і переробна промисловість) забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність країни, формує 17 відсотків валового внутрішнього продукту та близько 60 відсотків фонду споживання населення. Крім того,

аграрний сектор є одним з основних бюджетоутворювальних секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить 8 - 9 відсотків, а також займає друге місце серед секторів економіки у товарній структурі експорту [1, с. 3].

Усе зазначене робить актуальним розробку найбільш ефективних шляхів та методів регулювання у масштабах держави раціонального співвідношення розвитку аграрного та промислового сегментів економіки. Сьогодні держава має широку можливість вибору форм та методів впливу на динаміку власного економічного розвитку серед яких фінансові важелі займають провідну позицію. А це виводить на перший план пошук найбільш ефективної зони прикладення зусиль фінансового стимулювання розвитку економіки, якою може бути зерновиробництво. Зерно та його продукти являються основними компонентами харчування, виробництва тваринницької продукції, яка споживається людиною, а також виробництва промислової продукції, лікарських препаратів та інших виробів [4, с. 79].

Аналіз останніх досліджень. Світова теорія та практика розробила достатню кількість концепцій економічного розвитку сільськогосподарського виробництва за допомогою фінансових методів. Істотний внесок, в межах власних досліджень, у розвиток теорії та практики застосування кредитно-фінансових методів регулювання економіки, з'ясування прямих та зворотних зв'язків між розвитком економіки, аграрного сектора та фінансової сфери зроблено такими сучасними українськими вченими, як Алексійчук В., Бородіна О.М, Гайдуцький П.І., Гриценко А.А., Гудзь О., Дем'яненко М., Зверяков М.І., Колотуха С.М., Косодій Р.П., Лайко П.А., Лукінов І., Лузан Ю, Мармуль Л.О., Малік М.Й., Могильний О.М. Непочатенко О.О., Олійник Д., Полозенко Д.В., Рябоконт В., Саблук П, Танклевська Н.С. та інші. Положення та рекомендації, що містяться в дослідженнях зазначених авторів, мають значну цінність для аналізу характеру впливу за допомогою фінансових чинників на трансформаційні процеси в

сільськогосподарській галузі України. Разом з тим, в прямій постановці, з урахуванням особливостей сучасної фази промислового циклу, що проходить економіка України, питання взаємозв'язку розвитку виробництва зерна та інших економічних сегментів вивчені недостатньо.

Мета статті полягає в обґрунтуванні наукових основ щодо удосконалення механізму фінансового стимулювання виробництва зерна та забезпечення за його допомогою впливу на розвиток інших економічних сфер, що дасть змогу значно підвищити добробут населення та стимулювати економічне зростання України.

Результати досліджень. Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що у розвинутих країнах обсяги державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників коливаються в межах 30 - 40%, а в окремих (зокрема Японії, Швейцарії) доходять навіть до 70% вартості виробленої продукції [3, с. 79]. В чому причина такої поведінки урядів розвинутих країн? Справа в тому, що потреба у фінансовому стимулюванні сільськогосподарської галузі обумовлюється об'єктивними умовами її функціонування. Серед таких умов - значний розрив між часом вкладення і надходження коштів, безперервність процесів відтворення, значна тривалість виробничих циклів, підвищений ризик через істотну залежність від зовнішніх факторів, природна нееквівалентність міжгалузевого обміну, висока капіталомісткість та порівняно низька фондівдача. Все це вимагає від владних та господарських структур України посилити увагу до проблем виваженого, науково обґрунтованого фінансового стимулювання сільськогосподарської галузі. На підтримку розвитку підприємств агропромислового комплексу України у 2007 році було виділено 3876270,3 тис. грн. [6]. Але, для того, щоб заходи фінансового стимулювання мали найбільшу ефективність, важливо правильно визначити напрям та місце прикладення зусиль, обрати найбільш дієві форми реалізації розроблених проектів. В цьому плані особлива роль належить зерновиробництву. По-перше, це домінуюча сфера сільськогосподарської галузі розвиток якої надаватиме позитивні стимулюючі імпульси іншим економічним сегментам. По-

друге, це елемент продовольчої безпеки та незалежності вітчизняної економіки наявність якого вкрай важлива для реалізації програм її інноваційного розвитку. По-третє, останніми роками в Україні складається загрозна ситуація на ринку виробництва зерна, і, якщо не вжити термінових заходів, це неминуче обернеться значними втратами у майбутньому. Так, господарствами усіх категорій України у 2007 р. одержано 29,3 млн. т. зернових та зернобобових культур (у вазі після доробки), що проти 2006 р. менше на 5 млн. т., або на 14,5%. Сільськогосподарськими підприємствами зібрано 22,8 млн. т. зерна (на 11% менше), господарствами населення – 6,5 млн. т. (на чверть менше). Зменшення проти 2006 р. загального виробництва зерна зумовлено як скороченням площі збирання (на 5,4%), так і зменшенням урожайності з 1 га (на 2,3 ц, або на 9,5%) [5]. Усе зазначене свідчить про нагальну потребу термінової та ефективної допомоги виробникам зерна, що набуває особливого значення на фоні вступу України до СОТ.

Сьогодні в світі вже існують надійні методи державного кредитування та гарантування інвестиційно-інноваційних проектів стимулювання розвитку виробництва зерна. Успішно вони апробовані і в Україні. Ідея полягає в тому, що держава забезпечує диверсифікацію фінансових ризиків та використовує, в основному, непрямі методи фінансової підтримки. Наприклад, при наданні державних гарантій на ті, чи інші проекти, доцільно одержувати зустрічні гарантії банку, інших фінансових, гарантійних установ та поручителів, а також гарантувати лише частину ризику (диверсифікувати ризик) у процесі виконання окремих проектів. Адже весь зарубіжний та вітчизняний досвід свідчить - пряма державна фінансова підтримка не є ефективною. Фінансування через цільові державні фонди, як правило, дуже обмежене, з часом програми підтримки стають забюрократизованими, а підприємці вдаються до неформальних джерел фінансування. До того ж, сьогодні сформувався негативний суспільний стереотип

відносно використання державних коштів та державних гарантій у сфері підтримки малого бізнесу, як в економіці в цілому, так і в аграрній сфері зокрема.

Особливим напрямком стимулювання розвитку виробництва зерна є максимальна підтримка розширення попиту на продукцію зернової галузі. Так, зменшення ставки ПДВ з 20 до 10 відсотків дасть можливість реально знизити ціни на хліб та хлібобулочні вироби на 8 відсотків, або при нинішніх цінах збільшити доходність підприємств, що через розширення платоспроможного попиту та покращення фінансового стану виробників зерна впливатиме на підвищення добробуту громадян [2, с. 35].

Висновки.

1. Враховуючи особливе значення зерновиробництва в сільському господарстві України, з метою підвищення рівня зайнятості сільського населення, потрібна розробка спеціальних програм фінансового стимулювання розвитку виробництва зерна.

2. Враховуючи те, що особливості структури економіки України та фази промислового циклу не дозволяють досягти цілей радикальних макроекономічних перетворень у сільському господарстві лише на базі як кейнсіанської так і ліберальної моделі потрібен пошук найбільш ефективних важелів стимулювання макроекономічних змін структури виробництва зерна. Для цього можуть бути застосовані елементи як кейнсіанської так і ліберальної моделі одночасно.

3. З метою стимулювання забезпеченості сільськогосподарських товаровиробників зернозбиральною технікою та її оновлення доцільно в межах спеціальної програми створення системи довготривалого пільгового кредитування сільськогосподарських товаровиробників для придбання насамперед зернозбиральних комбайнів і тракторів вітчизняного виробництва. Значну роль може зіграти розвиток лізингових схем підтримки виробників зерна.

4. З метою набуття досвіду ринкової поведінки, та посилення на цій основі конкурентноздатності вітчизняного виробництва зерна, популяризації вітчизняної

продукції доцільна розробка та реалізація спеціальної програми фінансування участі виробників зерна у міжнародних спеціалізованих виставках і ярмарках.

5. Створити спеціальну робочу групу при Мінагрополітики з метою підготовки пропозицій до проекту Податкового кодексу в частині оподаткування виробництва зерна.

Література

1. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року. // Економіка АПК, 2007, № 11 С. 3 – 31.
2. Клименко В. Розвиток зернового ринку повинен стати перлиною економічної корони України // Вісник плюс, 2007, № 12 С. 29 - 35 .
3. Мармуль Л.О., Танклевська Н.С. Фінансово-кредитне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки // Економіка АПК, 2006, № 12 С. 75 – 80.
4. Чмирь С.М., Деякі теоретичні підходи до сучасної практики зернового виробництва в Україні // Економіка АПК, 2007, № 11 С. 79 – 82.
5. <http://www.ukrstat.gov.ua> - офіційний сайт Державного комітету статистики України.
6. <http://www.minagro.gov.ua> - офіційний сайт Міністерства аграрної політики України.

Макуха С.М. Зернопроизводство как катализатор улучшения благосостояния граждан.

Обосновываются объективные возможности стимулирования развития экономики при помощи влияния на одну из основных «точек роста» - развитие производства зерна, именно развитие, а не воспроизводство в объемах предыдущих периодов.

Makuha S. Grain production as citizen well-being catalizator

Objective opportunities economics development stimulation by influencing on key "growth point" have grounded. It suggests development grain production but not its reproduction into last period's outputs.